

Sosnowiec, 22 września 2016 r.

Prof. dr hab. Jan Szyszko
Minister Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Krajowa Sekcja Geologiczno-Wiertnicza NSZZ Solidarność (SKGW), po zapoznaniu się z zamieszczonym na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, projektu ustawy o Polskiej Służbie Geologicznej z dnia 13 września 2016 roku, opracowanego przez Sekretarza Stanu Głównego Geologa Kraju prof. dr hab. M. O. Jędryska - **wnioskuje o odrzucenie ustawy w brzmieniu przedłożonym do opiniowania.**

Uzasadnienie

I. Uwagi wstępne

Projekt ustawy w brzmieniu przedłożonym do opiniowania jest chaotyczny i niedopracowany. Ustawa likwiduje dwie państwowe służby (państwową służbę geologiczną i państwową służbę hydrologiczną działające w ramach Państwowego Instytutu Geologicznego posiadającego status Państwowego Instytutu Badawczego), a na ich miejsce wprowadza państwową osobę prawną o szerokich uprawnieniach pod nazwą Polska Służba Geologiczna (PSG). Ustawa daje prawie nieograniczone kompetencje Prezesowi PSG w dysponowaniu środkami publicznymi, działalności koncesyjnej i kontrolnej, przy możliwości wchodzenia w rolę biznesową, co tworzy tzw. "państwo w państwie", z bardzo wysokim ryzykiem konfliktów interesów i potencjalnej korupcji. Zapisy ustawy powodują nakładanie się kompetencji istniejących struktur państwowych (np. relacje PSG - policja, PSG - Wyższy Urząd Górniczy) oraz wprowadzają niebezpieczne krzyżowanie się funkcji władczych państwa i działalności biznesowej. Rozwiązania zaproponowane w art. 62 i 63 mają charakter antypracowniczy i stanowią rażące pogwałcenie podstawowych zasad prawa pracy, wywodzących się bezpośrednio z obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W naszej ocenie w projekcie ustawy przyjęto błędne założenie, że poprawa efektywności administracji geologicznej dokona się na drodze likwidacji PIG-PIB i marginalizacji działań właściwych państwowym służbom geologicznym. Poprzez odebranie źródeł finansowania i majątku Państwowemu Instytutowi Geologicznemu – PIB ustawa doprowadzi w konsekwencji do jego likwidacji.

II. Założenia ideowe powstania służb geologicznych

Służby geologiczne, jako szczególnego typu organizacje naukowe działające na rzecz państwa, zaczęły powstawać w XIX wieku w ówczesnie najbardziej rozwiniętych przemysłowo krajach (m.in. Wielka Brytania, Prusy, USA). Organizacje te tworzone obok administracji geologiczno-górnictwej, gdyż rządy tych krajów potrzebowały w tak ważnej dziedzinie jak gospodarka surowcowa specjalistycznych, zwykle długoterminowych ekspertyz, pozbawionych wpływów lobbystycznych i

Sekcja Krajowa
Geologiczno-Wiertnicza

politycznych. Nie mogły tego warunku spełnić, współpracujące zwykle z biznesem surowcowym, instytucje akademickie, a tym bardziej prywatne przedsiębiorstwa. Na tych założeniach bazują współczesne służby geologiczne w większości krajów świata i prawie we wszystkich państwach europejskich. Do dzisiaj definicja i misja służb geologicznych zwykle zawiera sformułowania „wyspecjalizowana instytucja naukowa” i „niezależna ekspertyza”. Stąd ich szefami są nie prezesi, lecz dyrektorzy.

III. Służba geologiczna w Polsce – aktualny stan prawny

W obowiązującym systemie prawnym w Polsce pełnienie funkcji państwowej służby geologicznej (art. 163 ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011) oraz państwowej służby hydrogeologicznej (art. 102 ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001) powierzono Państwowemu Instytutowi Geologicznemu – Państwowemu Instytutowi Badawczemu.

PIG-PIB jest najstarszym polskim instytutem naukowym o zasięgu ogólnokrajowym. Został powołany 7 maja 1919 r. na mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego RP. To w Polsce jeszcze przed II Wojną Światową wdrożono model, który sprawdza się do dzisiaj w większości najbogatszych i najzasobniejszych w surowce państw świata. Służbą geologiczną były wówczas: organizacja naukowa (Państwowy Instytut Geologiczny) oraz sprawująca nad nią nadzór Rada Geologiczna.

Przez blisko 100 lat swojej działalności PIG prowadził i prowadzi wszechstronne badania budowy geologicznej kraju, których celem jest praktyczne wykorzystanie zgromadzonej wiedzy w gospodarce narodowej i ochronie środowiska. Obok działalności naukowej we wszystkich dziedzinach nowoczesnej geologii, Instytut wypełnia również zdefiniowane ustawowo (Pgg art. 162; Pw art. 105)) zadania państwowej służby geologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej. Zapewnia bezpieczeństwo państwa w zakresie gospodarki zasobami surowców mineralnych i wód podziemnych, monitoruje stan środowiska geologicznego i ostrzega o zagrożeniach naturalnych.

Dzięki pracom prowadzonym przez Instytut zostały odkryte najważniejsze polskie złoża surowców mineralnych – miedzi, srebra, siarki rodzimej, węgla kamiennego, węgla brunatnego, soli kamiennej, soli potasowych, rud żelaza, tytanu, wanadu, cynku, ołowiu, a Polska, dzięki badaniom Instytutu, jako jedno z niewielu państw na świecie, dysponuje niezwykle obszerną i szczegółową wiedzą o swoim środowisku naturalnym. Kilka tysięcy otworów wiertniczych wykonanych przez Instytut umożliwiło rozpoznanie głębokiej budowy geologicznej Polski.

IV. Rozwiązania międzynarodowe

Połączenie kompetencji służby geologicznej i administracji geologicznej, a przez to jej upolitycznienie, nastąpiło tylko w nielicznych krajach, zwłaszcza w Ameryce Łacińskiej i w ostatnim dziesięcioleciu na Ukrainie, co zresztą zakończyło się głośną aferą korupcyjną, po której Ukraińska Służba Geologiczna przestała praktycznie funkcjonować.

W wielu rozwiniętych krajach służbami geologicznymi są odpowiednio ulokowane w strukturach państwa instytuty badawcze *sensu stricto* (m.in. Hiszpania, Niemcy, Holandia, Węgry). W dobie zmian ustrojowych w naszej części Europy przeprowadzano różnorodne, mniej lub bardziej udane reformy tych służb. Dobrym przykładem są Węgry, gdzie tamtejsza służba geologiczna powstała poprzez połączenie Węgierskiego Instytutu Geologii (pełnił rolę służby przed połączeniem) i Instytutu Geofizyki Węgierskiej Akademii Nauk, poszerzając znacząco swoje kompetencje.

V. Zastrzeżenia polityczne

Przedłożony do opiniowania projekt ukierunkowany jest nie na służbę publiczną, a na administrację geologiczną. Ustawa nadaje uprawnienia o charakterze administracyjnym prezesowi

**Sekcja Krajowa
Geologiczno-Wiertnicza**

Polskiej Służby Geologicznej, który dysponuje nieograniczoną władzą, kontrolowaną tylko przez Głównego Geologa Kraju - osobę polityczną, wobec której nie stawia się żadnych wymagań kompetencyjnych. Takie upolitycznione rozwiązanie istniało w PRL w postaci Centralnego Urzędu Geologii. Podobny charakter miała też Ukraińska Służba Geologiczna za czasów prezydenta Wiktora Janukowycza. Zapowiedź upolitycznienia działań PSG przez wnioskodawcę, dzisiejszego Głównego Geologa Kraju (GGK), jest widoczna w jego wcześniejszych wystąpieniach medialnych. GGK niezadowolony z rzetelnych obliczeń zasobów gazu łupkowego wykonanych przez Państwowy Instytut Geologiczny - PIB, ze względu na zbyt niskie wartości, wprowadza nieznane w geologii pojęcie „zasobów oczekiwanych”. Nie wspomina przy tym, że amerykańska służba geologiczna kilka miesięcy po raporcie PIG-PIB ogłosiła jeszcze niższe wartości, zbliżone do najniższych przewidzianych w całościowym raporcie PIG-PIB. Można sobie wyobrazić, jak niepoważna będzie długofalowa polityka energetyczna państwa Polskiego, jeśli będzie się opierać na zawyżanych „zasobach oczekiwanych”, powstających pod naciskiem politycznym.

VI. Zastrzeżenia prawne

Ustawa w kształcie wystawionym do opiniowania budzi poważne zastrzeżenia prawne. Bowiem nie tylko wprowadza niejasne rozwiązania mechanizmów kontrolnych w samej strukturze organizacyjnej nowo powstałej PSG, nadaje szerokie uprawnienia funkcjonariuszom Straży Geologicznej, ale także ma wydźwięk antypracowniczy. Zgodnie z art. 62 projektu stosunek pracy zatrudnionych w PIG pracowników wygasa, o ile nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy. Bez wątpienia efektem wejścia w życie ustawy jest ustanie stosunku pracy aktualnej kadry PIG, przy jednoczesnym obejściu ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

VII. Zarzuty merytoryczne

1. Nie wskazano efektywnego nadzoru merytorycznego nad Polską Służbą Geologiczną (PSG),
2. Nie wskazano mechanizmów izolujących PSG od doraźnych interesów politycznych i biznesowych,
3. Nie wskazano mechanizmów izolujących PSG od wpływu zewnętrznej ekspertyzy lobbystycznej. Z zestawienia budżetowego wynika, że większość prac będzie podzlecana - komu i według jakich kryteriów?
4. Zignorowano dzisiejszy stan osobowo-materiałny PIG-PIG, w którym znacząca część pracowników jest zaangażowana w projekty krajowe i unijne (wykonywane przez wszystkie służby UE), nie będące w tak zwanym rocznym planie państwowej służby geologicznej, a znaczne zasoby infrastruktury zostały zakupione ze źródeł nie związanych z zadaniami służb psg i psh, a tylko częściowo są przez nie wykorzystywane.
5. Potraktowano przedmiotowo specjalistyczną kadrę naukową zaangażowaną w wykonywanie zadań państwowej służby geologicznej i hydrogeologicznej, zakładając wygaśnięcie istniejących stosunków pracy. W ten sposób omija się koszty zwolnień grupowych oraz nabyte przez pracowników uprawnienia wynikające z kodeksu pracy i układu zbiorowego pracy w PIG-PIB.
6. Nie przedstawiono kryteriów według jakich nastąpi kwalifikacja pracowników do grupy "podlegającej przekazaniu", którym jak wynika z art. 62 i 63 mogą, ale nie muszą być przedstawione nowe warunki pracy. Nie przedstawiono gwarancji i mechanizmów zatrudnienia w nowej organizacji PSG.
7. Nie wskazano, jakie zadania bieżące przypisane do PSG będą wykonywali niewykwalifikowani pracownicy Straży Geologicznej (kryterium zatrudnienia to wiek i sprawność psychofizyczna).
8. Nie wskazano mechanizmów nabywania ze środków publicznych przez Prezesa PSG akcji i

**Sekcja Krajowa
Geologiczno-Wiertnicza**

udziałów podmiotów prowadzących działalność górnictw oraz ich zbywania.

9. Wprowadzono możliwość zatwierdzania i opiniowania dokumentacji geologicznej przez Prezesa PSG w podmiotach, w których udziałowcem może być PSG.

10. Głównym celem ustawy jest tak naprawdę likwidacja zasłużonego dla Polski, najstarszego instytutu badawczego - Państwowego Instytutu Geologicznego, który za trzy lata obchodziłby swoje 100 lecie, i przekazanie środków na działanie służb państwowych psg i psh do innych środowisk, które wnioskodawca reprezentuje.

11. Efektem wprowadzenia ustawy będzie brak niezależnej ekspertyzy geologicznej dla administracji państwowej i społeczeństwa, a także brak istotnego udziału Polski w kształtowaniu się centralnej służby geologicznej UE.

VIII. Uwagi szczegółowe

1. Str. 2 „Projektu”: Art. 4 ust. 2 pkt 2. W zdanie wkomponowano „oraz z zakresu ochrony środowiska”. Jest to bełkotliwa „nowomowa”, nie niosąca konkretnej merytorycznej treści.

2. Str. 2 „Projektu”: Art. 4 ust. 2 pkt 3. Nie ma możliwości wspierania rozwoju nowych metod w zakresie inżynierii geologiczno-górnictw, jeśli PSG w proponowanym kształcie nie będzie miała do tego kompetencji. Jeśli natomiast wprowadzi się takie rozwiązanie, to w rzeczywistości PSG będzie tylko pośrednikiem w przekazywaniu pieniędzy do wybranych podmiotów lub osób zajmujących się inżynierią geologiczno-górnictw. Słowo „nowe metody” w tej branży, jak pokazują doświadczenia z ostatnich lat, oznaczają tylko duże wydatki publiczne bez efektów.

3. Str. 3 „Projektu”: Art. 4 ust. 2 pkt 20. Czy również kontrola Głównego Geologa Kraju?

4. Str. 3. „Projektu”: Art. 4 ust. 2 pkt 23. Rekultywacja nielegalnych wyrobisk to zadanie dla podmiotów, który się w tym specjalizują. PSG będzie tutaj tylko kosztownym dla budżetu państwa pośrednikiem.

5. Str. 6. „Projektu”: Punkty omawiające wyższe stanowiska zapowiadają niezwykle rozbudowaną administrację PSG: prezesa, jego zastępców (o nieokreślonej ilości), dyrektora biura PSG, dyrektora i zastępców w oddziałach terenowych.

6. Str. 7. „Projektu”: W europejskich służbach geologicznych działalność zewnętrzna pracowników w zakresie zbieżnym z zadaniami tych służb jest zabroniona. W „Projekcie” prezes może wyrazić na nią zgodę.

7. Str. 7. „Projektu”: Wyznaczenie koordynatorów do realizacji zadań spoza PSG to prosta droga do wprowadzenia do tego organu działań lobbystycznych biznesu. Jest to zupełny brak zrozumienia istoty funkcjonowania służb geologicznych.

8. Str. 33. „Projektu”: Art. 56: Mienie Państwowego Instytutu Geologicznego, zdobywane w dużej mierze ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub własnych nie było wykorzystywane lecz użyczane do zadań służb państwowych. Stąd jego zabór byłby po prostu formą zalegalizowanej grabieży.

Sekcja Krajowa
Geologiczno-Wiertnicza

9. Str. 1. „Uzasadnienia”: PSG projektowane w tym kształcie nie będzie wykonywać interesu publicznego państwa, gdyż nie jest zabezpieczone przed lobbieniem biznesowym i politycznym. Projekt łamie tradycje sięgające jeszcze II RP. Powoływanie się na załączki administracji (raczej górniczej, nie geologicznej), a tym bardziej nie służby geologicznej, w XVIII-wiecznej Polsce jest w tym kontekście kuriozalne.

10. Str.2 „Uzasadnienia”: Projektodawca wprowadza nowe znaczenie podstawowych pojęć, wskazując, że zadania naukowe nie są zadaniami merytorycznymi. Jest to błąd językowy. Większość zadań służb geologicznych państw zachodnich ma charakter mniej lub bardziej naukowy. Inaczej nie istniała by ich ekspercka funkcja.

11. Str. 3 „Uzasadnienia” : Błędy państwowej służby geologicznej nie są wskazywane przez żadne gremia specjalistów znajdujących się na wskazywanej problematyce, tylko przez samego projektodawcę i ewentualnie polityków. Część z nich, rzeczywiście mających miejsce, dotyczy administracji geologicznej, a nie służby.

12. Str.3 „Uzasadnienia”: Uwolnieniu PSG od powierzania zadań innym podmiotom gospodarczym i naukowym przeczą regulacje projektu o ekspertach, koordynatorach, a także planowany budżet, który ponad trzykrotnie przekracza koszty prowadzenia PSG.

13. Str. 4. „Uzasadnienia”: Wskazanie, że tak obciążony zadaniami i odpowiedzialnością Prezes PSG może nadal wykładać a może nawet pracować np. na wyższej uczelni, świadczy o wyjątkowo partykularnym podejściu wnioskodawcy. Pomijamy tutaj w takiej sytuacji oczywistą większą podatność takiego prezesa na wpływy lobbystyczne. Żaden z szefów służb geologicznych Europy nie ma takiego przywileju.

14. Str. 6. „Uzasadnienia”: Zapowiadane obniżenie kosztów zadań Państwa w zakresie geologii nie jest widoczne w tabeli budżetowej. Jeśli ono nastąpi, to kosztem dodatkowych opłat pobieranych od inwestorów i podatników oraz kosztem niektórych gmin.

15. Str. 6. „Uzasadnienia”. Nie wiadomo kto ma wykonywać rozszerzony wachlarz zadań nowej PSG skoro ma mieć zasadniczo mniejszy skład osobowy niż dzisiejszy PIG. Niemiecka służba BGR ma w istocie tyle etatów, co ma mieć projektowana PSG, ale nie ma takiego zakresu zadań a w strukturze geologii Niemiec - tam istnieją jeszcze służby landowe.

16. Str. 18. „Uzasadnienia”. Nie ma w projekcie zasad, mechanizmów, ani gwarancji zatrudnienia poszczególnych pracowników PIG w przyszłej PSG.

IX. Uwagi do dokumentu UD118 z dnia 18.08.2016 dot. zapowiedzi programowych prac legislacyjnych Rady Ministrów tj. Projektu ustawy o Polskiej Służbie Geologicznej

W dokumencie przytacza się nieprecyzyjne a wręcz nieprawdziwe informacje jakoby: *"Państwowa Służba Geologiczna działa nieefektywnie, gdyż działając w ramach PIG-PIB realizuje przede wszystkim zadania jednostki naukowej"*.

W rzeczywistości 80% działalności PIG to wykonywanie zadań państwowej służby geologicznej zleczanych przez Ministra Środowiska za pośrednictwem Głównego Geologa Kraju, a finansowanych ze

**Sekcja Krajowa
Geologiczno-Wiertnicza**

środków NFOŚiGW stanowiących 20% wpływów z opłat eksploatacyjnych. To Minister Środowiska, a nie Minister Nauki jest organem nadzorczym nad Państwowym Instytutem Geologicznym i akceptując roczne plany zadań PSG określa priorytety polityki geologicznej państwa. Zgodnie z posiadanymi uprawnieniami może je swobodnie kształtować. To ze strony resortu często wychodzą sprzeczne, zależne od aktualnie rządzących oczekiwania - np. albo rozwijania geologii surowcowej albo jej marginalizacji na rzecz np. geoturystyki. Wielokrotnie było to przerabiane w historii PIG i nie liczyły się w tym zakresie argumenty merytoryczne wychodzące z Państwowego Instytutu Geologicznego.

Nie jest też prawdą jakoby osoby zaangażowane w wykonywanie zadań PSG były objęte obowiązkową pragmatyką zawodową naukowców związaną z koniecznością publikacji i uzyskiwaniem stopni naukowych. W PIG-PIB istnieją trzy siatki zatrudnienia i nawet w tej „czysto” naukowej nie ma takich zobowiązań (typowych dla PAN i uczelni). Część zadań PSG powinna mieć i będzie miała charakter naukowy. Stąd konieczność łączenia pracy naukowej z zadaniami służby. W przeciwnym razie, PSG nie będzie w stanie dostarczyć wiarygodnej informacji geologicznej, wspierającej decyzje rządowe i administracyjne.

Przewodniczący Sekcji Krajowej Geologiczno-Wiertniczej

Ryszard Habryn

Do wiadomości:

A. Duda - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
B. Szydło - Prezes Rady Ministrów
M. Kuchciński - Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
S. Karczewski - Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
Parlamentarzyści Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
M. Morawiecki - Wicepremier, minister rozwoju
M. O. Jędrysek - Sekretarz Stanu Główny Geolog Kraju
L. Rafalski - Przewodniczący Rady Głównej Instytutów Badawczych
P. Duda - Przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”
Z. Kuszlewicz - Przewodniczący Krajowego Sekretariatu Zasobów Naturalnych Ochrony Środowiska i Leśnictwa
B. Dołęga - Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
J. Dudek - Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” Instytutów Badawczych

Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego; ul. Syreny 23, 01-150 Warszawa
Rada Dialogu Społecznego; ul. Limanowskiego 23, 02-943 Warszawa
Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej; ul. Brukselska 7, 03-973 Warszawa
Konfederacja „Lewiatan”; ul. Zbyszka Cybulskiego 3, 00-727 Warszawa
Związek Pracodawców Business Centre Club; plac Żelaznej Bramy 10, 00-136 Warszawa
Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych; ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
Forum Związków Zawodowych; ul. Juliana Smulikowskiego 6/8, 00-379 Warszawa
Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy; ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa
Rada Naukowa Państwowego Instytutu Geologicznego-Państwowego Instytutu Badawczego ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa